

Έργο: “Roma Influencers, βάζοντας τέλος στον κύκλο των πρώιμων γάμων και της πρώιμης μητρότητας στις κοινότητες των Ρομά”

ROMA INFLUENCERS NETWORK/2024-1-EL01-KA220-ADU-000247507

www.romainfluencersnetwork.eu romainfluencersnetwork@gmail.com [Roma Influencers Network](https://www.facebook.com/Roma-Influencers-Network) [Roma_Influencers_Network](https://www.instagram.com/Roma_Influencers_Network) [Roma_Influencers_Network](https://www.youtube.com/channel/UC...)

Πακέτο Εργασίας 3, Δραστηριότητα 3.4: Εθνικές Συστάσεις Πολιτικής

ΕΛΛΑΔΑ

“Το έργο "Roma Influencers Network" συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το περιεχόμενο του υλικού είναι αποκλειστική ευθύνη του συγγραφέα και ούτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Εθνική Μονάδα Συντονισμού Erasmus+ ΙΚΥ, ή οι Εθνικές Μονάδες των άλλων χωρών που συμμετέχουν στο Έργο είναι υπεύθυνες για τη χρήση που μπορεί να γίνει των πληροφοριών που αναφέρονται”.

1. Σύνοψη

Οι πρώιμοι γάμοι και η πρώιμη μητρότητα στις κοινότητες Ρομά στην Ελλάδα αποτελούν ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο, στενά συνδεδεμένο με τη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις έμφυλες ανισότητες. Παρά το ισχύον νομικό πλαίσιο που ορίζει τα 18 έτη ως ελάχιστη ηλικία γάμου, πρακτικές πρώιμων ενώσεων/«γάμων» εξακολουθούν να υφίστανται.

Το παρόν κείμενο πολιτικής προτείνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνδυάζει:

- θεσμικές μεταρρυθμίσεις
- οικονομικά κίνητρα
- συμμετοχική διακυβέρνηση
- ενδυνάμωση των κοριτσιών Ρομά

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε **καινοτόμες παρεμβάσεις πολιτικής**, ευθυγραμμισμένες με το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ένταξη των Ρομά και τις κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης.

---

2. Εισαγωγή

Οι πρώιμοι γάμοι (κάτω των 18 ετών) αναγνωρίζονται διεθνώς ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συνδέονται με:

- διακοπή της εκπαίδευσης
- περιορισμένη οικονομική συμμετοχή
- αυξημένους κινδύνους για την υγεία (UNICEF, 2021)

Στις κοινότητες Ρομά, το φαινόμενο εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο:

- διαγενεακής φτώχειας
- κοινωνικού αποκλεισμού
- πολιτισμικών και κοινωνικών προτύπων

---

3. Νομικό και Πολιτικό Πλαίσιο

3.1 Ελλάδα

Σύμφωνα με τον Ελληνικό Αστικό Κώδικα:

- Ελάχιστη ηλικία γάμου: 18 έτη
- Εξαίρεση: δικαστική άδεια για ανήλικους

Η εξαίρεση αυτή έχει επικριθεί ως μηχανισμός παράκαμψης του νόμου (Συνήγορος του Πολίτη, 2018).

Αρχές Πολιτικής

Οι πολιτικές πρέπει να βασίζονται στις εξής αρχές:

1. Προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα
2. Μη στιγματοποίηση των κοινοτήτων Ρομά
3. Συμμετοχή της κοινότητας
4. Διατομεακή προσέγγιση (εκπαίδευση-υγεία-κοινωνική πολιτική)

Ολοκληρωμένη Προσέγγιση

Η αποτελεσματική πολιτική απαιτεί συνδυασμό:

- νομοθεσίας
- εκπαίδευσης
- κοινωνικής προστασίας
- υπηρεσιών υγείας
- συμμετοχής της κοινότητας

Συστάσεις Πολιτικής

1. Νομοθετικές Παρεμβάσεις

- Κατάργηση ή αυστηρός περιορισμός των εξαιρέσεων που επιτρέπουν γάμους κάτω των 18 ετών
- Ενίσχυση της εποπτείας των δικαστικών αποφάσεων για ανήλικους γάμους
- Ρητή αναγνώριση του πρώιμου γάμου ως μορφής έμφυλης βίας

2. Εκπαίδευση

- Διασφάλιση της υποχρεωτικής φοίτησης (ιδίως για τα κορίτσια Ρομά)
- Προώθηση του ρόλου των διαμεσολαβητών Ρομά στο εκπαιδευτικό σύστημα

Σημαντικό: Η σχολική διαρροή αποτελεί βασικό παράγοντα πρώιμων γάμων

- Επένδυση σε επαγγελματική κατάρτιση, δεξιότητες και χρηματοοικονομική παιδεία για έφηβα κορίτσια
- Υλοποίηση προγραμμάτων δεξιοτήτων ζωής και δημιουργία ασφαλών χώρων
- Ενσωμάτωση ολοκληρωμένης σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης κατάλληλης για την ηλικία

3. Υγεία και Αναπαραγωγικά Δικαιώματα

• Περιγενετική και Επιγενετική Διάσταση

Η ενίσχυση των πολιτικών για την πρόληψη των πρώιμων γάμων και της πρώιμης μητρότητας μπορεί να εμπλουτιστεί με μια **σύγχρονη προσέγγιση δημόσιας υγείας, που λαμβάνει υπόψη τον ρόλο της περιγενετικής και της επιγενετικής**. Οι συνθήκες ζωής πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την εγκυμοσύνη — όπως η φτώχεια, το χρόνιο στρες, η περιορισμένη πρόσβαση σε φροντίδα, η εκπαίδευση και η κοινωνική υποστήριξη — επηρεάζουν όχι μόνο τη σημερινή υγεία μητέρας και παιδιού, αλλά και τις μελλοντικές αναπτυξιακές ευκαιρίες. Για τον λόγο αυτό προτείνονται **στοχευμένες παρεμβάσεις υποστήριξης νέων γυναικών και οικογενειών Ρομά, με έμφαση στην προγεννητική φροντίδα, την ψυχική υγεία, την εκπαίδευση γονέων και τη δημιουργία σταθερών, ασφαλών περιβαλλόντων που ενισχύουν τη διαγενεακή κοινωνική κινητικότητα και την ισότητα ευκαιριών**.

- Διασφάλιση πρόσβασης σε:
  - ✓ υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού
  - ✓ προγεννητική φροντίδα
- Ανάπτυξη κινητών μονάδων υγείας σε οικισμούς Ρομά
- Εκπαίδευση σε θέματα σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας
- Παροχή εξειδικευμένης φροντίδας σχετικά με την εγκυμοσύνη και τον τοκετό για ανήλικες
- Παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και υπηρεσιών ψυχικής υγείας
- Διασφάλιση της επιστροφής στο σχολείο για έγκυες ανήλικες και νέες μητέρες

4. Κοινωνική Πολιτική και Προστασία Παιδιού

- Δημιουργία μηχανισμών έγκαιρης παρέμβασης
- Ενίσχυση δημοτικών κοινωνικών υπηρεσιών
- Προώθηση συνεργασιών με:
  - ✓ κοινωνικούς λειτουργούς
  - ✓ ΜΚΟ
  - ✓ τοπικές κοινότητες

ROMA INFLUENCERS NETWORK/2024-1-EL01-KA220-ADU-000247507

5. Ενδυνάμωση Κοριτσιών και Γυναικών Ρομά

- Ανάπτυξη προγραμμάτων:
  - ✓ καθοδήγησης (mentoring)
  - ✓ επαγγελματικής κατάρτισης
  - ✓
- Βελτίωση πρόσβασης στην αγορά εργασίας
- Προώθηση θετικών προτύπων

6. Προσέγγιση Βασισμένη στην Κοινότητα

- Εμπλοκή ηγετών των κοινοτήτων Ρομά
- Ενίσχυση διαλόγου για αλλαγή κοινωνικών προτύπων
- Σχεδιασμός πολιτισμικά ευαίσθητων παρεμβάσεων

Αποφυγή πολιτικών που αντιμετωπίζουν το ζήτημα αποκλειστικά ως «πολιτισμικό πρόβλημα» χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις κοινωνικές και δομικές διαστάσεις

- Εμπλοκή κοινοτικών και θρησκευτικών ηγετών, καθώς και γονέων

7. Δεδομένα και Έρευνα

- Συστηματική συλλογή δεδομένων
- Παρακολούθηση:
  - ✓ ηλικίας γάμου
  - ✓ ποσοστών εφηβικής εγκυμοσύνης
- Τακτική αξιολόγηση πολιτικών

Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης για Πρώιμους Γάμους

• Δημιουργία μηχανισμού έγκαιρης ανίχνευσης μέσω:

- ✓ σχολείων
- ✓ κοινωνικών υπηρεσιών
- ✓ μονάδων υγείας

• Εντοπισμός:

- ✓ κοριτσιών που εγκαταλείπουν το σχολείο
- ✓ περιπτώσεων πρώιμης εγκυμοσύνης
- ✓ ενεργοποίηση έγκαιρων παρεμβάσεων
- ✓

Συμπεράσματα

Οι πρώιμοι γάμοι και η πρώιμη μητρότητα στις κοινότητες Ρομά δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται απλώς ως «πολιτισμική πρακτική», αλλά ως φαινόμενα που:

- συνδέονται στενά με **δομικές ανισότητες**
- συμβάλλουν στην αναπαραγωγή του **κοινωνικού αποκλεισμού**

Οι πολιτικές παρεμβάσεις οφείλουν να μετακινηθούν από την απλή απαγόρευση προς ολοκληρωμένες, συμμετοχικές και βασισμένες στα δικαιώματα προσεγγίσεις.

